

FEJTÖRŐ.

Közli: Csizsár József.

1. Számtani kérdés:

Három személynek van együttvéve 937 koronája. Ha A-nak háromszor annyi van, mint C-nek, A-nak és B-nek pedig 639-czel van több, mint C-nek, hány koronája van mindegyiknek külön-külön?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik az a két magyarországi város, melynek összetételéből egy harmadik város keletkezik, és pedig úgy, hogy az egyiknek két első szótagjához teszmem a másiknak első szótagját? A második városnak pedig a még nem vett része egy hun vezérnek e neve?

3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon római férfi, a ki a Rómát ostromló Porsenna etrusk királyt 507-ben Kr. e. saját táborában meg akarta ölni, de fegyvere a király irnokát érte? Bátorságának jeléül mit csinált jobb kezével? Porsenna megijedt a kérdéses férfi azon kijelentésétől, hogy 300 római kész példáját követni és békét kötött.

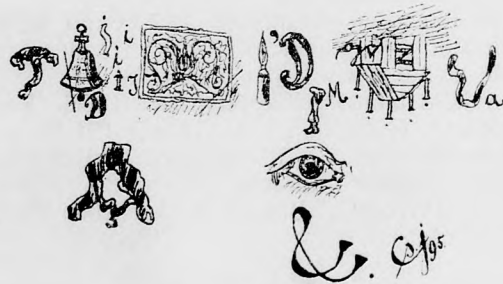
4. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az, a melynek ágai villások, levelei lándzsások, tompák. Virága sárgászöld, bogója fehér, melyben szívós, ragadós nedv van? Gyökere más fába nő s ezekből él? Melyik rendbe tartozik? Leginkább milyen fán szeret élni?

5. Mértani kérdés.

Egy koczkának éle 3 méterrel hosszabb, mint egy másiké, ennél fogva köbtartalma is 387 köbméterrel nagyobb. Mekkora a két koczkának egy-egy éle és térfogata?

6. KÉP-TALÁNY.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

Megfejtési határidő: szeptember 1. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 32-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: 963. — Földrajzi kérdés: Gaja patak. A Sárvízzel egyesül. — Történelmi kérdés: Bakunin Mihály, 1849-ben a drezdai forradalmi kormány tagja volt. — Természetrizai kérdés: Büdös bőrök (conium maculatum). Kerítések mellett és árkokban nő. — Vegytani kérdés: Foly-sav: Fl H. Előállítják a flourecalciumból. Üvegégetésre és silikátok elemzésére használják. — Fal-rejtvény: A kard és laut hőse.

Helyesen megfejtették: Csizsár József, Perl Jenő, Filkorn Jenő, Jerzsabek István, Schwarz István, Bogdán Géza, Kovács János, Sauer mann István, Németh Kálmán, Goldberger János, Burger László, Lindauer Ferencz, Bánfi József.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Goldberger János nyerte el, lakik: Budapest, Aradi-uteza 30., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

Szerkesztői üzenetek.

H. M. T.-Gyöngye. Az értekezés beérkezett, de még nem volt időnk átolvasni. B. Jenő. Felsőbánya. Levelét átadjuk a szerkesztő urnak, a ki e hó végén fogja újra átvenni a szerkesztést. Panaszának orvoslására felkértük a kiadóhivatalt. Nagy Ferencz. Fotografáló gépet rendelhet Calderoninál (Bpsten). Usztenek Lajos. A levélben ki kell tenni a levéliró lakhelyét és a keltet is. Kívánságát közöltük a kiadóhivatallal. Mi talányok megfejtésével nem foglalkozunk. Schütz Antal. A T. L. mult évi folyama füzve 2 frtért kapható. K. Béla. A jutalmakönyv s a többi iránt másodszer is intézkedtünk.

Előfizetőinket figyelmeztetjük, hogy az irodalmi pályázat határideje már a mult hóban lejárt s ezért ezental pályaműveket már nem fogadunk el!

Kiadóhivatali üzenetek.

Lapunk 33-ik számába tévedésből került ama végzetes üzenet, mely a reklamációk özönét zuditotta fejünkre. A mostani, 34-ik számmal kapják előfizetőink a Képes Magyar Történelem 8-ik ivét.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... 4 frt.
Fel évre ... 2 frt.
Negyed évre ... 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-uteza 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvetetnek és jutányosan számítottak.

Dr. KOLTAI VIRGIL.

Dr. Koltai Virgil szül. 1857. márczius 22-én Csornán, Sopronmegyében. Gimnáziumi tanulmányai végeztével a tanári pályára készült s 1879-ben Esztergomban kezdte meg tanárkodását, mint a magyar irodalom tanára. Innen rövid időre Komáromba ment, majd 1883-tól Győrött mint gimnáziumi r. tanár, majd egyuttal a kir. jogakadémian mint a philosophia magán tanára működött. 1890-ben Budapestre jöven, két évig a főváros tanintézeteiben tanárkodott, 1892-ben pedig a Rőser-gimnáziumot szervezte, a melynek három éven át volt igazgatója. 1894. óta mint állami tanár a VIII. ker. állami gimnáziumnál működik.

Pályája kezdetén a szépirodalommal és kritikával foglalkozott, majd tankönyveket irt: Irálytan 1883. Szerkesztéstan 1883. Irodalomtörténeti és aesthetikai kisebb dolgozatait Tanulmányok cz. alatt adta ki Budapesten 1885. Megirta Czuczor Gergely életét (1885), Arany János életét (1886), Kovács Pál életét (1887), Fáy Andrásról irt monografiát (1888); megirta Győr színészetét két kötetben (1889—90), majd Petőfiről irt egy tömör tanulmányt; a Verses elbeszélés történetéből csak az első rész jelent

meg 1887-ben. Fordított angolból is (Burns Carlyletől). Volt szerkesztő (Győri Híradó 1885. és a Magyar Nők Lapja 1892—93.). Számos tanügyi, szépirodalmi cikkekkel, aesthetikai, kritikai és társadalmi cikkekkel jelentek meg a fővárosi szépirodalmi, tanügyi lapokban és folyóiratokban. Egyik legszorgalmasabb munkása a Tanulók Lapjának is; olvasóink bizonyára örömmel olvasták Anti bácsinak a diák-életből vett rajzait. Ezenkívül junius közepe óta a Tanulók Lapja szerkesztését is ideiglenesen vezette, tanulságos és irodalmi becsü dolgozatokkal látva el a lapot. Dr. Koltai Virgil mint az irodalom munkása oly nagy foku tevékenységet fejtett ki eddig, hogy alig hiszszük, hogy volna felsőbb osztályu tanuló ifju, a ki nevét munkái után nem ismerné. Éppen ezért azt hiszszük, szívesen veszik olvasóink, hogy nekik az ő arczképét bemutattuk. Mi, a kiket dr. Koltaihoz a kollegialitáson kívül sok évi barátság és tisztelet füz, őszinte szívből kívánjuk neki, hogy munkásságának méltó elismerését mielőbb érje el, és hogy az irodalom és közoktatás terén még több kiváló eredményt produkáljon. —r.

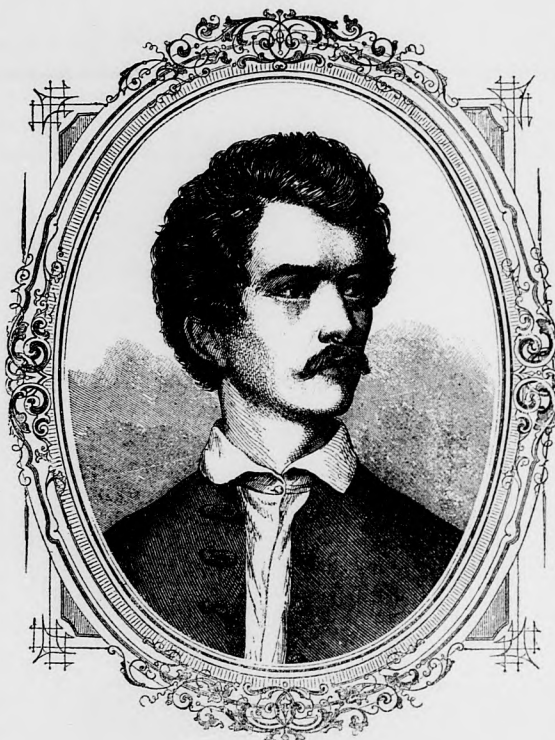
IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

PETŐFI SÁNDOR.

(1823—1849.)

Petőfi 1823-ban Kis-Kőrösön született. Atyja, István, jómódu mészáros volt, kit azonban különféle csapások később elszegényítettek. Fiát Félégyházán, Kecskeméten, majd Selmecsbányán neveltette. A tüzes vérű gyerek azonban nem birt az iskolai fegyellemmel összeférni, roszt bizonyítványt kapott, mire atyja elkecserepedve, levette róla kezét. Petőfi kóbor életet kezdett, megfordult Pesten, hol a színháznál tett apró szolgálatokat, elkerült Sopronba és katonának állott. Ezrede Károlyvárosba vonult s a beteges ifjat elbocsátották. Haza ment, majd (1841) a pápai kollegiumba iratkozott be, hol megismerkedett Jókaival és Orlai Somával, a későbbi festővel. Az önképzőkörben többször sikert aratott s a borozó cz. versét Bajza az Athenaeumban kiadta. De a színeszet iránt való lelkese-
dése nem hagyta nyugodni; színésznek csapott fel s «Borostyán» néven szerepelt. Így jutott Pozsonyba, hol egyéb kereset híján az országgyűlési tudósítások másolásával tengette életét (1843). Majd ismét színészekkel kóborolt s Debreczenbe került, honnan egy sanyaru tél s betegség után, zsebében költeményei, lelkében a remény utolsó szikrája, gyalog Pestnek vette útját. Egyenesen Vörösmartyhoz ment, ki szívesen fogadta s verseinek kiadót szerzett. Így látott napvilágot Petőfi első gyűjteménye (Versek 1842—44, Buda 1844). A költőnek lett neve és pénze, sőt hivatala is. Vachott Imre az Életképek mellé segédszerkesztőül fogadta, s Petőfi nyugodtabb helyzetében serényen tanulni kezdett s kiválóbb francia, angol s német

költők munkáit olvasta. Költeményei egymást érték; a közönség, különösen az ifjuság rajongott érte. Pestről gyakran kirándult a vidékre és ez időből valók Uti jegyzetei, melyekben egyéniségének hű képe és szokatlan humora tükröződik. 1847-ben végre megnősült, nőül vette Szendrei Juliát s vele boldog családi életet élt. A forradalom azonban, melynek híve volt s a mely az ő Talpra magyarjával nyílt meg, kiragadta a házi élet csendjéből. Bem seregéhez csatlakozott és 1849. július 31-én Segesvárnál elesett.

A roppant népszerűséget, melyre emelkedett, több ok magyarázza. Már kalandos élete és titokzatos eltűnése is érdekes egyéniséggé tették s e mellett lelki tulajdonai is nagyban egyeztek korának szabadságszerető és szenvedélyes ifjuságával. Ehhez járult, hogy költészete erősen sajátos, eredeti egyéniséget tükrözött s egészében s részeiben mély kapcsolatot tüntet föl Petőfinek költői benyomásokban és mozzanatokban gazdag életével. Látjuk benne az ábrándos gyermeket (Gólya), a nyomorral küzdő katonát (Kuppis Vilmoshoz), a hazatérő obsitost (Két vándor), a nyomorgó ifjat (Egy telem Debreczenben, Távolból), szabadságért rajongó költőt, ki előre megérzi a bekövetkezendő vihart (Véres napokról álmodom) és megjósolja halálát (Egy gondolat bánt engemet). Megesendül benne szenvedélyes hazaszeretete (Honfidal, Erdélyben, Magyar vagyok, A magyar ifjakhoz, Rákóczi, A magyarok istene, A ledől szobor), családja iránt való odaadása (A jó öreg koresmáros, Füstbe ment terv, István öcsémhez), megjelennek szülőföldjének, az alföldnek kitűnően rajzolt képei (Az alföld, A Tisza, A csárda romjai,

Kutyakaparó, A pusztá télen) és sajátos alakjai (Lopott ló, Vándorélet, Sári néni, Pató Pál ur, Fürdik a holdvilág). Mindez egyszersmind a hazai földhöz fűzi Petőfi költészetét, melynél a magyar életet s a magyar nép sajátos lélekvilágát hibebben senki sem juttatta kifejezésre. Elbeszélő költeményt keveset irt s különböző sikerrel. János vitéze kiváló népmese, a melynek, ha szerkezete lazább is a kelleténél, nagy szépséget kölcsönöz a naivságnak jól eltalált hangja s az egyszerű báj, mely végig ömlik rajta. Hasonlóképp jól sikerült a Bolond Istók cz. lyrai elbeszélés, melyben a költő önmagát rájzolja jó humorával. A helység kalapácsa a János vitézzel volt előkészítője az új eposznak, melynek Arany volt mestere. Tigris és hiéna című drámája a borzasztó és fenséges elem zagyvaléka; A hóhér kötele cz. regénykísérlete elhibázott alkotás. Annál szebbek alföldi táj- és életképei, melyben a jellemző vonások ritka művészettel vannak kiválogatva s egységes képpé egyesítve. Legnagyobb a lyrában volt. A nép dalainak összes sajátosságait: természetes ömleszt, helyzetét s természetét beolvastotta műveibe, a melynek egy részét a nép is elfogadta s a magyar dalnak megteremtője lön. Házassága után Arany Jánossal és Vörösmartyval Shakspeare műveinek fordítására s kiadására szövetkezett. A forradalom azonban megakadályozta a tervet s a munkából nem készíthetett el többet Coriolanus kitűnő fordításánál.

Nyelve népies, magyaros és csodálatosképen változatos volt, az antik versidomot nem miltözte teljesen s különösen a modern schémákban mozgott, de a nemzeti formákat is oly nagy változtatban művelte, mint előtte senki költőink közül.

♣ kard és lant hőse.

— Történeti regény. — (22)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

Kétségbeesett viaskodás kezdődött. Egy ember kettő ellen vette fel az élet-haláltusát. Mig Matyi a csehet fojtogatta, addig az izmos vadász, kit bal kézzel szorított a földhöz, valahogy kiszabadult s övéből vadászkeszt elörántva, hátulról mért gyilkos csapást Matyi vállába.

Az éles kés belehatolt Matyi vállába, de már ekkor a kalabéros cseh végsőt hörgött, Matyi vasmarka belé szorította a lélekzetet.

— Megállj, gyilkos . . . megállj! — kiáltott fel Matyi vállához kapva s összeroskadt.

A horvát vadász nem tévovázott, hanem ki-

rohant a szobából, ott hagyta véreben fagyva Matyit s a mozdulatlanul, eltorzult arczzal mellette heverő csehet.

— Mi baj? . . . Mi történik itt? — kérdezé az öreg Virozsil, benézve a tárva-nyitva maradt ajtón. — Fiam, Matyi, szólj, beszélj öcsém, ki mártotta beléd ezt a vasat?

— Bátyám . . . adja tudtul a bán urnak, hogy . . . hogy Matyi látni szeretné még . . . utoljára látni, mondana valamit neki . . . Siessen!

— Sietek, édes fiam . . . csak addig tartson meg az isten életben!

Az öreg Virozsil lelkenedve futott a nagy urhoz, ki dolgozó szobájában serényen foglalatokodott az est késő órájában is.

— Jó uram, nagy uram, gonosz kéz megölte Matyit . . . látni szeretné még utoljára, mondana valamit, ha kegyelmes uram oda fáradna a kalabéros cseh házába.

A bán kiejtette kezéből a tollat, úgy, a mint volt, fedetlen fövel sietett hű szolgájához.

Felkönyökölt Matyi, iszonyu sebéből most már csak szivárgott a vér, a nagy sötét-vörös töcsa mutatta, hogy milyen sok vért vesztett, arcának halott-sárga színe megdöbbenette Zrinyi Miklóst.

Letérdelt feléje, reá tette kezét fejére s csak annyit tudott mondani:

— Mi történt veled, szegény, jó Matyim?

— A vadász, kit megszidtal én drága uram, megszurtt . . . ezt . . . az idegen kutyát megfojtottam . . . mind a kettő téged akart megölni, de . . . az isten, az igazságos nem engedte . . . Ölesd meg azt a vadászt még a vadászat előtt, mert felbérelték ellenségeid . . .

Matyi megragadta édes ura kezét, ajkához vonta és megcsókolta.

— Én uram . . . én jóságos uram!

Aztán feje lehanyatlott, szeme becsukódott. Ugy feküdt ott, mintha a lélek elszállott volna testéből. A bán szíve tájára tette a fülét, hallgatózott, vajjon dobog-e a hű szíve.

Még dobogott.

Szolgákat rendelt oda, kik óvatosan a nagy ur szobájába vitték Matyit; fölverette álmából a doktort, a ki a sebet megvizsgálta, kimosta, bekötözte, s aggodalmas arczzal jelenté a bánnak, hogy súlyos a seb, de talán isten segítségével kiheveri a legény.

Akkor aztán tüvé tétette a várat, hogy hozzák eléje a gyilkost élve vagy halva.

Élve nem hozhatták, elhozták halva. A nyomorult nem szökhetett ki a várból, felakasztotta magát a szobájában.

— Igazságos az isten! — mondá Zrinyi s intett a szolgáltnak, hogy vigyék el a hullát. Kegyed pedig orvos, virrasszon a beteg mellett, ne tekintse szolgáltnak, hanem az én legjobb barátomnak, ki életét vetette koczkára, hogy megmentse az enyémet. Száz arany a jutalma, ha visszaadja őt az életnek.

A nagy ur szomoruan s leverve vonult hálószobájába.

Elkeseredve gondolt titkos ellenségeire, kiknek keze ily messzire nyul ki, hogy életét fenyegetse; mély szomorúsággal arra a hűséges fiura, ki hizelegni sohasem tudott, de szeretni olyan mélyen és igazán.

XIII.

Szálka a török szemében.

A derék Matyi nem halt belé sebébe, lassan felépült s akkor elmondotta részletesen, hogy a kalabéros cseh nem maga jószántából jött munkát keresni a csáktornyai várba, valaki fölbérelte, arannyal megfizette, a bán életére reá uszította.

Keserű mosoly játszadozott Zrinyi Miklós ajkának szélén:

— Ha nincs ez a hü lélek . . . most már nem irigykednének reám azok, a kik elvakult gonoszsággal törének reám . . . Hja, sors bona, nihil aliud . . .

Montecuccoli uram éktelen haragjának híré is meghozták neki. Ellátván, hogy a törökkel való béke sokáig nem tarthat, s akkor aztán újra szükség lesz rezolut emberre, hát újra pennát fogott kezébe a nagy hadvezér s megírta «Az török afium ellen való orvosság» czimű nagy okosságu haditanácsait.

Akkor, ha olvassák a magyar urak, nemcsak olvassák, hanem szívükre is veszik vala: ő be másképpen lehetett volna sok minden ebben a siralmas hazában.

Mert azt hirdette a költő-hadvezér, hogy a magyarnak egyetértésre, hadi regulára van mindenek felett szüksége, nem elbizakodottságra, sem féktelenségre.

Régi szép híré kell fölleveníteni a magyar vitézségnek, de nem úgy, hogy hivalkodjunk vele, hanem minden szónál ékebben szóló haditettekben.

Ne várjon isten nevében idegen hatalomtól segítséget a haza, hanem ragadjon fegyvert mindenki, járjon táborn, egyebet se tegyen, mint hazafiúi szent kötelességét, melylyel tartozik édes ő nemzetének, a magyar becsületnek.

(Folytatása következik.)

Én könyvtartóm.

(A Tanulók Lapja számára.)

Van nekem egy kedves és szorgalmas tanítványom, a ki a szüleitől ajándékba kapott pénzt rendszeren jó és hasznos könyvek bevásárlására szokta fordítani, a minek következtében igen csinos és szép számú könyvre tett szert.

Nagy gondot okozott azonban neki a könyvek elhelyezése, mert kedves szüleinek sem pénze, sem helye nem volt egy nagyobb szabású könyvszekrény beszerzésére.

Ezért aztán addig törte a fejét, míg egy alkalmas és csinos könyvtartó elkészítését eszelte ki s azt meg is csinálta.

Nekem a fiu igyekezete, ügyes gondolata s a kis könyvtartó izléses kiállítása annyira megtetszett, hogy elmagyaráztam magamnak annak elkészítési módját, hogy azt a Tanulók Lapja kedves olvasóival is megismertessem, biztosra vevén, hogy azok között nem egy akad, a ki utána csinálja, s így a közlésért halás is lesz.

— Karácsonykor, kezdé elbeszélését az én tanítványom, kedves szüleim egy láda számmal ajándékoztak meg, a minek én végtelenül megörültem, mert minden szabad időmet furással, faragással töltöttem. Ha nem lettem volna jó tanuló, bizonyos, hogy asztalosnak adott volna édes atyám, mert nem volt nap, hogy valami asztalos-munkával nem foglalkoztam volna, főleg esős időkben, — a mit a házban is értékesíttem, mert apróbb dolgok elkészítését s a javításokat én végeztem.

Testvéreim eleinte gunyoltak, de ez csak addig tartott, míg őket is valami ajándékkal meg nem leptem. Egyiket egy kis, varráshoz szükséges ládikával, a másikat óratartóval stb. leptem meg. Minden apróságom koronájának azonban a kis könyvtartót tartom.

Miután joggal következtetem azt, hogy ez a könyvtartó általános tetszéssel fog találkozni lapunk olvasói előtt, a kik a könyveket épp úgy szeretik, mint nem idegenkednek a gyalu és fűrész kezelésétől, azt hiszem, hogy az elmondandó utasítások után nem fognak késni annak elkészítését megkísérteni.

A felső disz 30 cm., az alsó 22 cm. magas s a kettőt összekötő rész 75 cm. hosszú; az oldalak disze nyolcz rózsából áll, melyek közül csak egyet kell elkészíteni, mivel a többi hetet könnyű sokszorosítani.

Tölgyfa, diófa s más fanemek drága anyagok, mivel azonban a fenyőfa olcsóbb, én ilyen használtam, ezt meggyalultam, aztán befestet-

tem. Az egész szekrény magassága tehát 127 cm., az egyes rekeszek 16 cm. magasak; a szekrény szélessége pedig 71 cm. Arra is számítva, hogy nagyobb könyvek is kerülhetnek a tartóba, egy rekesz ki is hagyható.

A felső és alsó diszt 2 cm. vastag deszkából kell kifűrészelni, azután kell a szekrény hátlapját készíteni ugyanilyen deszkából; a diszket 1 cm. vastag és 3 cm. széles lécczel kell felragasztani; az oldalfalak magassága 92.5 cm., szélessége 16 cm., vastagsága 3 cm., mert ehhez erősebb deszka szükséges s ezekre kell erősíteni a piramisszerű faragványokat is.

Az oldalak s azok széle a képünkön látható minta szerint díszíthető és faragható, a ki azonban nem ért az ilyen cifraságok készítéséhez, az jól teszi, ha a helyett, hogy elrontsa a jót, inkább egyszerűen és simán, vagyis szépen gyalulva hagyja és alkalmazza az oldal-deszkákat.

Az oldal-deszkákat a hátlaphoz srófokkal kell erősíteni, hogy azonban a srófok ne látszanak, jó egy kis mélyedést készíteni, azután azt ablak-agyaggal bekenni, hogy a felülettel egyenlő legyen.

Ezek után az öt betétdeszka következik, a melyek közül a felső és alsó az oldal-deszkához hozzáerősítendő, a többi három pedig az oldalra erősített léctámaszra jön; ezen deszkák 65 cm. hosszúak és 14 cm. szélesek s körülbelül 1.5 cm. vastagok lehetnek, élüket gömbölyűen le kell gyalulni vagy reszelni.

A könyvtartó diszét szolgáló piramisszerű cifraságokat olcsó pénzért készen lehet venni bármely esztergályosnál, s azokat a két oldalon, esetleg alul is enyvvvel felragasztjuk.

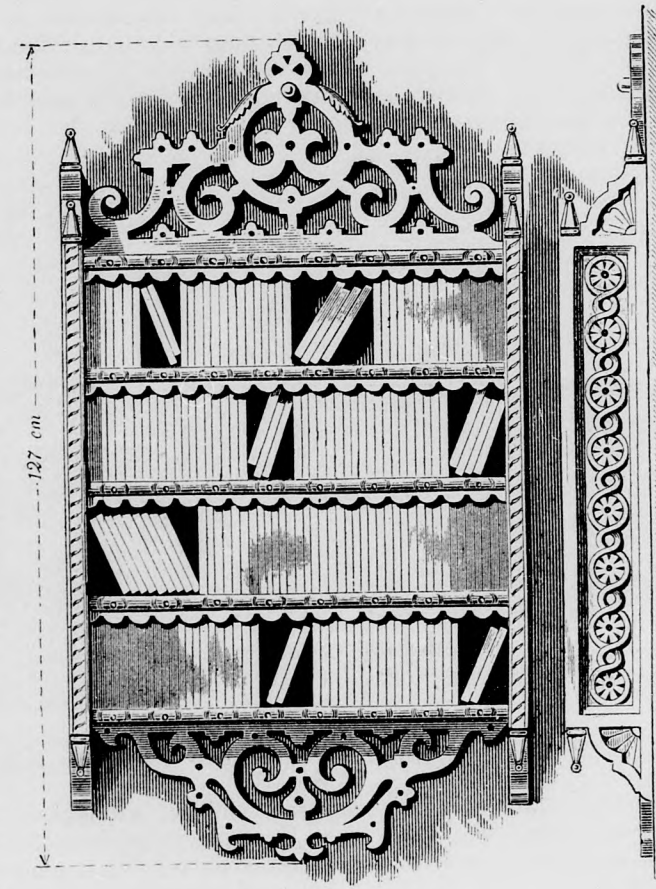
A ki azonban ezekkel, valamint a cifraságokkal vesződni nem akar, az ezek nélkül is elkészítheti a könyvtartót, mert abban csak az a fő, hogy erős, szilárd és tartós legyen s a beléje helyezett könyveket elbirja.

Hogy a könyvtartó a fa gyalult színével ne tűnjék fel valami kopott jószágának, ajánlatos már csak azért pácolni, mert a fehér színű puha fa hamar veszti színét. Én a pácoláshoz lenmagolajat használtam, ezt minden festék-kereskedésben megkapni. — Ezzel bekenjük egy kis ecsettel a fát s később egy kendővel erősen dörzsöljük, mely étetés a fának vörösbarna színt ad; hogy azonban még disze-esebb és fényesebb legyen, utóbb schellak-oldattal is bevonható.

Azt hisszük, hogy a képünkön közölt minta a készítés módjának megértéséhez nagyban hozzájárul. Ha valaki pontosan betartja az elmondott utasításokat s figyel azokra a rajzban látható kivitel-nél, könnyen utána csinálhatja e nemcsak csinos, hanem hasznos tárgyat.

Ajánljuk lapunk kedves olvasóinak figyelmébe e kis könyvtartó elkészítésének megkísérlését, mert ennél kellemesebb és hasznosabb szórakozást alig ajánlhatnánk.

—r.

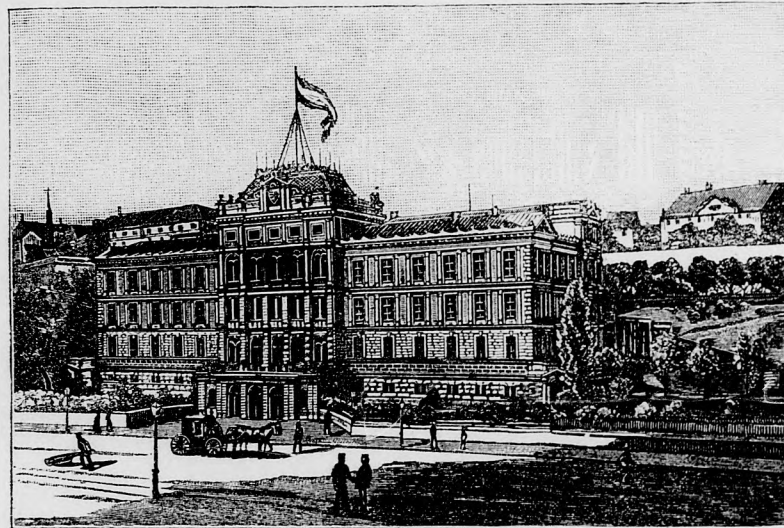
35 iskolai év elején

(A Tanulók Lapja számára.)

A milyen nehezen várja a diákság a vakációzt, épp oly szívesen siet vissza legnagyobb része szeptember elején az iskolába.

Ez az előretörekvés és haladási vágy önkéntelen következtése. Az a két hónapi vakáció egy-egy évet választ el egymástól, a kisebb osztályt a nagyobbtól, természetes, hogy annak az előtte levő tíz hónapnak oda se néz a deák.

De vonzza őt a társakkal való találkozás vágya is, mert a deák a vakációban otthon,

A budapesti Ferencz József nevelő-intézet.

a szülei háznál, a hol egyedül van, nem is érzi magát igazán deáknak; más viszonyok, más életrend, más foglalkozás az, mint a mit tíz hónapon keresztül megszokott.

Igaz, hogy a vakációban nincs lecke, nem kell nyolcz óra pontosan megjelenni az iskolában, aztán félni sem kell, hogy a nehéz leckeiből a tanár föl hívja, de bármily nyugodt, kényelmes is a vakációi élet, az még sem ér fel az iskolai élet szépségeivel, mert hiába, a deák a vakációban csak úgy érzi magát, mint a nagy Dunából kifogott hal a kis hal-tartóban.

A főváros épp úgy, mint a vidéki városok, megelevenednek. Sűrű csoportok verődnek össze az utcákon, főleg az iskolák környékén. Aggodalmas arcu szülők s vidám tekintetű fiuk

láthatók mindenfelé. A gondos apa vagy anya viszi fiát beiratni az iskolába.

Az épület aajtájában egy csoport deák beszélget élénken, tréfálnak, nevetnek, alkudoznak egymással. Azon tünődnek, hogy ki fogja majd a jövő évi tantárgyakat tanítani; marad-e a régi, az «öreg», vagy új tanár jön-e. Ha új tanárt kapnak, a kit még nem ismernek, szorgosan kérdezősködnek felőle azoktól, a kik már ismerik. A felvilágosítás aztán csakhamar szájról-szájra jár, s rövid idő múlva már csaknem mind tudják, hogy a latin nyelv tanára szigorú ember, ha valakinek nincs szószedete, azonnal szekundát ír; míg a történet tanáráról az a hír kering, hogy nála a leckét «be kell vágni», s a ki

mert hiába, az utolsó szabad napok a legkellemebbek, mert együtt vannak már a jó pajtások. Mindeniknek van pár koronája, a mit a gondos szülők az esetleges kiadásokra hagytak náluk, de melyeket a kis deákok cukorra, gyümölcsre, vagy valami haszontalanságra költenek, a nagyobbak pedig cigárétta-dohányra, vagy talán még rosszabbra.

Az iskolai év elejének legérdekesebb része az ismerkedés. A kis deákok csak felénken mernek megszólítani egy hozzájuk hasonló fiút, szerényen tudakozódnak az épület egyes helyiségei után, a régi ismerősöknek azonban elég egy hátbavágás annak a jelzésére, hogy ismét együtt vannak.

Több különálló csoportot fedezünk föl a folyosókon elszórva. Élénk taglejtések közt magyaráz egy nagyobb deák valamit a többi hallgat, csak egy-egy tüzebb vérű szól bele, de a beszélő ezt csakhamar elhallgattatja.

Ezek már felsőbbosztályu tanulók; az, a ki beszél, már nyolczadik osztályu, a közbeszóló hetedikbe jár, a hallgatók hatodik osztályuak. Az önképzőkori választásokról folyik a tárgyalás, a beszélő kapacitálni akarja a csoportot, hogy kit válasszanak elnöknek, a közbeszólónak az ajánlott ellen kifogása van; a hallgatók, mivel most lesznek tagjai az önképző körnek, nem ismerik a viszonyokat s így könnyen rábeszélhetők.

A rábeszélést egy arra haladó tanár közeledése szakítja meg; a nagy deák elhallgat, mindnyájan illedelmesen köszönnek, s mikor a tanár elhaladt már, tovább folyik a tárgyalás.

Egy másik csoportot is látunk az osztályok aajtai előtt beszélgetni. Ezek a többiektől abban különböznek, hogy midegyiknek a kezében könyv van.

Hirtelen el sem tudjuk képzelni, hogy mit akarhatnak ezek a könyvekkel, hiszen még nem kezdődtek el az előadások, de egyeseknek buzgó lapozásáról csakhamar rájövünk, hogy ezek most javító vizsgát fognak tenni.

Persze, hiszen mindeniknek arczán ott ül a félelem és aggodalom, mert arról van szó, hogy felsőbb osztályba léphetnek-e, vagy pedig meg kell az előbbeni osztályt ismételnők. Nem esoda tehát, hogy olyan sápadtak, s hogy egyik-másik még remeg is egy kiesit.

Az egyik osztály aajtaja kinyílik. Ragyogó arczal jön ki egy fiu bizonyítványát lobogtatva, mert az elégtelent elégségesre javította ki. Siet az igazgató ur irodájába, hogy még idejében felvétesse magát a felsőbb osztályba.

A papír- és könyvkereskedők boltjai tömve

vannak a sok szülővel és deákkal, mert mindenik most szerzi be évi szükségleteit. De még a nyomdászoknak is akad egy kis dolguk, mert a legtöbb deák siet megrendelni névjegyt, melyen ez áll:

Kovács Péter

fügymn. tanuló.

Ez az iskolai év elejének boldogsága. Legyen is boldog az egész év. Ti pedig, kedves tanuló ifjak, tanuljatok szorgalmasan, hogy hasznos és tevékeny polgárai legyetek egy új ezredév küszöbén álló magyar hazátoknak.

Radivoj és Juranics.

(Zrinyiász, IX. ének.)

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: KEMÉNY ALADÁR.

Közelgett már a vég Szigetvárára. Jó Zrinyi Miklós halálos szorultságban: hős társai rendre elomlottak a harc mezéjén, derék magyar leventék vérét isszák be a száraz falak, melyekért az utolsó lehelletig küzd a maroknyi csapat. Alig-alig jár néhány száz a vár piaczn; özvegyek, árvák siráma tölti meg a leget. Én istenem, hogy letiporják ezt a szertemáló sárfészket rövid idő alatt a bősziült ozmán hordák!

A pokoli Ali Kurd ágyutekei megbénítják a legvitézbbek karját: kardesapás nélkül fognak elesni mindannyian.

A higgadt vezér csak nagy nehezen tarthatja vissza a hősök hősét, Deli Videt, ki, mint a barlangjába rekesztett oroszlán, veszett dühében epeszi magát.

— Istennél és a magyar királynál csak a segítség!

Elbusultan nyilatkozatá ezt ki jó Zrinyi Miklós. S a körülálló daliák borongó arczal, tompán ismétlik esüggedt szavait. Csak Deli Vid áll elő lángoló ábrázattal: ő megviaskodik még a végzettel is.

— Vezér, eressz engem. Keresztültörök az ebek táborán és jó karom elsegít a magyar király hadáig. Százezredmagammal jövök vissza s elsöpörjük a pogányt Sziget alól.

— Te akarsz a veszély torkába rohanni, Deli Vid? Nem, te más tettekre vagy hivatva; legjobb vitézetem nem bocsáthatom el.

Nyomban elötöppant két levente. Az egyik

Radivoj vajda, érzékeny, félelmetes hős: karja számtalan törököt küldött másvilágra. A csatában buzogányával sujtotta, vágta pozdorjává az ellenséget s a hol marczona termete feltűnt, eszenélkül futott a pogány.

A másik Juranics, a legszebb magyar ifju, kit szem csak valaha látott. Senki sem hiszi, mily akaraterő rejlik szinte nőies báju vonásai alatt.

Borus tekintettel szólt a vajda:

— Te csatlakozol hozzám, Lőrincz? Fontold meg a feladat veszélyeit. Ily viadalban edzett hadfi, mint enmagam, megbírja szép szerével a kalandot, de te . . . Gondolj rá, mily fiatal vagy. Én egyedül állok a világon, gyönyöröm a harc; téged viruló mánka vár szívszakadva.

— Keservesebben tekint felénk a haza! Ez az első s nincs veszély, mely visszaretentsen, felelt röviden Juranics. Me-gyek!

E szavakra meg-eredtek jó Zrinyi Miklós könyei. Átkarolta Juranicsot s mint aggódó szüle egyetlen magzatát, úgy dédelgette ölében és sirt meg zokogott hangosan, hogy csak úgy zihált a széles melle.

— Adja az isten, hogy megtérjete, én szerelmes fiaim! Várva várom jöve-teleteket, s ha többé nem láthatnának viszont, Juranics, ifjak virága és téged Radivoj, hős férfit, majd odafönn s ezzel az ég felé mutatott.

Nagy-nehézs búcsuvételnek utána így megválnak vala egymástól. A meny boltozatán ott szürkéllett immáron az alkonyulat homályos leple; a török tábor felől fegyversörgetést hozott a kósza szellő és tisztán oda hallatszott a mu-ezzinek jajongó kardala: «La illah il Allah.» Majd ez is elcsöndesedett, lassankint beállott az éj és vak sötétségbe burkolózott a táj.

Ekkor csikorgott meg lassu neszszel a vár öblös, viharverte kapuja. Deli Vid eddiglen kíséré Radivojt és Juranicsot, itt aztán megvált utjuk — tán örökre.

— Isten veletek, lelkem barátai, — mondá busan a hős. — Emlékezzetek meg rólam; ime Lőrincz, ez az ing: vérszín atlácz a kel-

méje, maga szinaranynyal keresztülszöve. A szereesen Hamviváné volt, akkor meg én lettem gazdája, mikor az Almás vize mentén leteritettem. Te pedig, vajda, fogd ezt az oroszlanbört: vérem árán szereztem. Hordjátok becsülettel!

Megcsókolta őket és érzékeny könnyhullatások mellett bezárult a kapu.

(Folytatása következik.)

☪ Ferencz József nevelő-intézet.

Mig a külföldön szeri-száma sinecs a nevelő-intézeteknek, addig nálunk, Magyarországon ugyancsak szűkölködünk ezek nélkül. Alig van

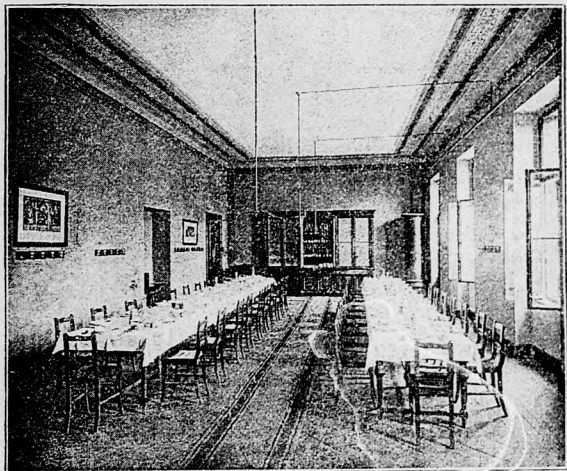
valamire való város Németországban, a hol konviktus nem volna, melyben az ifjak hivatott felügyelet és segítség mellett készülnek pályájukra, s a mely valóban kitünő, tanult és művelt embereket nevel nemzete s az élet számára, — nálunk csak csekély számban találunk ilyeneket.

Van ugyan itt is egy pár kitünő konviktus, mint a bpesti piaristáké, a kalocsai jezsuitáké, a nagyszombati, deb-

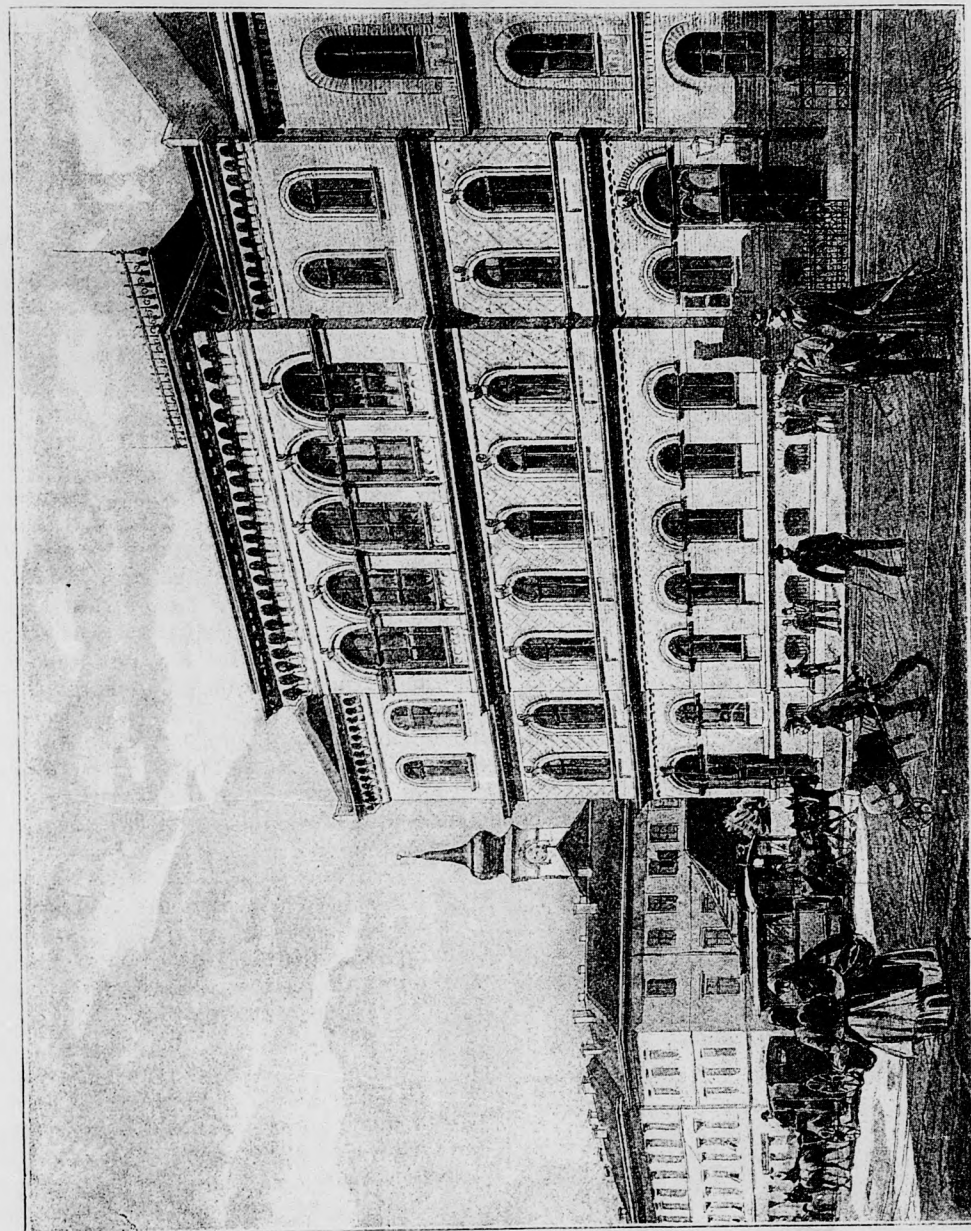
reczeni, felsőlövői, — de mi ez a tanulók nagy számához képest Magyarországon.

A konviktusok tulajdonképeni célja az volna, hogy a szegény sorsu, de tehetséges tanulókat segítse céljuk elérésében, a mi nálunk csak részben sikerül, mert az említett helyeken az ellátási díj nagyon sok s ingyenes hely alig van.

A mi nevelőintézeteink között első helyet foglal el a hat év óta fennálló Ferencz József intézet, melynek az a különös feladata, hogy a növendékeket az iskolai oktatáson kívül külön tárgyakban, zenében, nyelvekben, sportne-mekben oktassa, képezze, hogy az intézetben megnyerhessék a szellemi és testi nevelésnek mindazon föltételeit, melyeket a társadalom egy magasabb műveltségű tagjától megkíván. Kiválóan van gondoskodva arról, hogy az idegen

Refektorium.

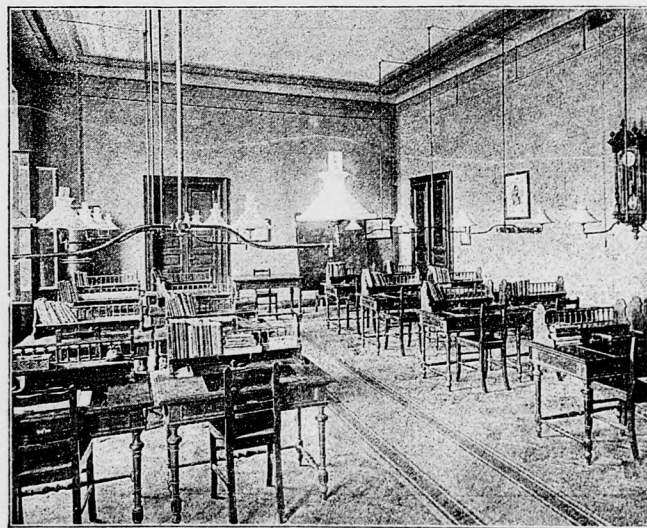
A BUDAPESTI REFORMÁTUS FŐGIMNÁZIUM ÚJ ÉPÜLETE.

nyelveket megtanulhassák és magukat azokban folyton gyakorolhassák. Nevelőikkel németül társalognak; a francia és német nevelők feladatát képezi, hogy a növendékeknek a francia és német nyelvből elméleti oktatást adjanak és nekik a társalgó-nyelvet elsajátítani segítsék.

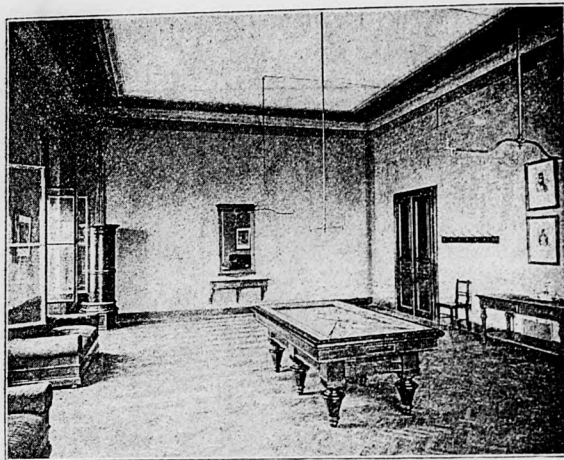
A testgyakorlás, vivás, katonai gyakorlatok, játékok, lovaglás, kocsolyázás kerékpározás, uszás, mint a testi nevelés és edzés hatalmas eszközei, kiváló helyet foglalnak el az intézet programjában.

Hogy a tanulmányaikban való haladásukat a nagy közönségnek és a szakférfiaknak bemutatva hozzá szokjanak a bátor, öntudatos föllépéshez és nyilvános szerepléshez, matinékat tartanak. Ezeket kívül kirándulásokat tesznek, melyek az ifjuság érdeklődésének, általános műveltségének fejlődésére, a mellett a test nevelésére is jó hatással vannak. főleg a velük összeköthető tudományos és általános művelődési mozzanatoknál fogva. Így az idén Komáromba, Besztercebányára, Sziácsra rándultak, s a nagyobb kirándulásokon kívül a rendes vasárnapi és csütörtöki séták keretében több kisebb kirándulást tettek, hogy alkalmat nyerjenek a szabad természet megismerésére; így több ízben voltak a Margitszigeten, Városligetben, Gellérthegyen, Svábhegyen, a Normafánál, a Zugligetben, Jánoshegyen, a Rózsadombon, Sashegyen, Kelenföldön stb.

Megtekintenek több intézetet, gyárt, kiállítás, részt vesznek egyes hangversenyeken, eljárnak az opera egyes előadásaira, valamint színházba is elmennek, hol az egyes darabok bő megbe-

Tanulóterem.

Játszóterem.

szelése után drámairodalmunknak s más irodalmak nagy alkotásait (Bánkban, Ember tragédiája, Arany ember, Áldozat, Hamlet, Venezei kalmár stb.) tekinték meg.

Ez intézet bevallott célja hivatott nevelők segítségével, vezetésével, oktatásával es példaadásával a növendékekbe tiszta és főkelt gondolkozást, belső vallásos érzületet, erkölcsöséget és jellemességet, a haza és király iránt való odaadó hűséget oltani, továbbá a növendékeknek valódi önértéket és művelt magaviseletet fejleszteni s tisztaságukat külső káros behatásoktól megóvni.

A nevelőintézet Budán a legszebb ponton, a Mátyás templom aljában terül el, kilátással a rohamosan fejlődő s emelkedő testvérvárosra, Pestre. Az egészséges levegő, nagy kert, udvar, játszóhelyek, nagy tornaterem stb. célja elérésében nagyban támogatják.

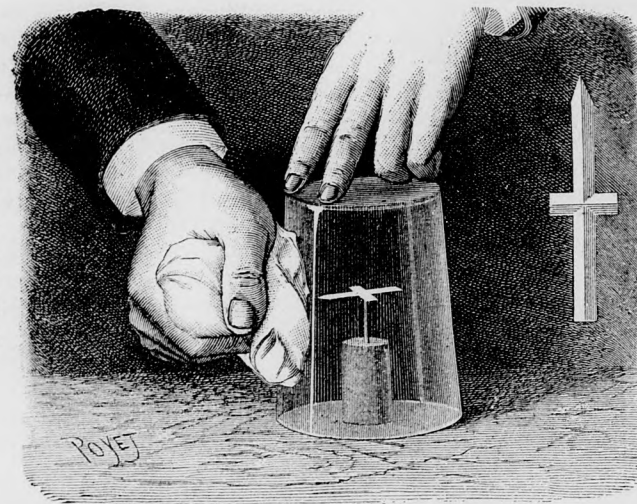
A nevelőintézet növendékei alapítványosok és fizetők. Az alapítványosokat az alapítók nevezik ki, a fizetők felvétele iránt pedig pályázat alapján a kultuszminiszter határoz. A tiszti helyekre valláskülönség nélkül minden jó magaviseletű és előmenetelű tanuló folyamodhatik. Az alapítványosok vagy egész vagy fél alapítványosok; az előbbieket az ellátásért és tanításért nem fizetnek semmit sem, az utóbbiak egy évre 400 frtot fizetnek. A teljes ellátási díj 800 frt. A zenéért, uszásért vivásért külön mérsékelt díjat fizetnek.

Az intézet ma már igazán teljes virágzásában van, a miben nagy ér-

deme van kormányzójának, dr. Erődi Béla kir. tan. főigazgató urnak, ki nagy tudással, szeretettel, tapintattal s lelkesedéssel viseli gondját a növendékeknek.

Azok pedig, kik nem jó szemmel nézik ezt a «mágnás-intézet»-nek gunyolt intézetet, ne feledjék el, hogy míg ez nem volt, előkelőbb családjaink gyermekei idegen földön, ha kitünő is, de nem magyar szellemű intézetben nevelkedtek, s ha ennek az intézetnek egyéb érdeme sem volna, pedig hogy van, az tagadhatatlan, elég volna az az egy is, hogy a mienk s — *hogy magyar.*

—n.

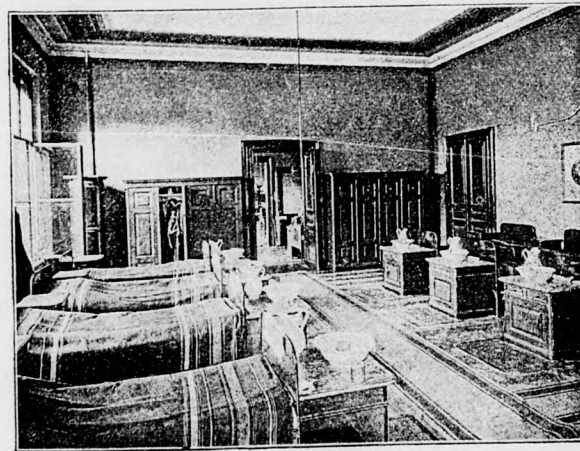

Physikai kísérletek.

A villamos pohár.

Négyrét hajlított papirosból vágj ki olyan alakú nyilat, minő rajzunk jobb oldalán különállón látható; egy parafa-dugóba szurd bele egy tű fokát, a tű hegyét pedig szurd a papirosnyilba ott, a hol a hajlások találkoznak; de olyképp szurd beléje, hogy a tű ne furja egészen át a papirost. Aztán borítsd be az egészet olyan pohárral, melyet előbb a tűzhelynél teljesen szárazra szikkasztottál.

Most már ajánkozhatol a társaság előtt, hogy a poharat el nem mozdítva, tehát a papirosnyilacskaéhoz hozzá sem nyulva, körbe fogod forgatni a nyilat, melynek hegye abban az irányban fog megállapodni, a melyet a társaság előre kijelölni jönnek lát. Jelöljék meg a személyt, a kire a nyíl rámutasson.

Hálóterem.

Hogy szavadat beváltsd, nem kell egyebet tenned, mint egy darabka szörszövettel dörzsölnöd a pohár külső oldalát, azon a részén, mely a megjelölt személy felé néz. A nyilacska csakhamar megmozdul s addig-addig fordul, míg a hegye a pohárnak megdörzsölt része felé mutat. Ennek egyszerű oka az, hogy dörzsöléssel az üveg igen hamar villamossá tehető oly mértékben, mely elég a könnyebb tárgyak vonzására.

Ha a szövettel körben dörzsölnöd a poharat, mindig egy irányban haladva, a nyíl követi, még pedig folyton növekedő gyorsasággal. Ezt érdekes kis játékszer céljára használhatjuk föl.

A nyíl alakú helyett négy egyforma águ papirkeresztet tűzünk oda és a kereszt négy ágára papirosból kivágott aprócska lovakat vagy más alakokat függesztünk kicsike ezernaszál segítségével. A mint aztán a poharat körben dörzsöljük, bent az alakok vigan fognak körben forogni.

Egy lucullusi vendégség.

Irta: KÁRPÁTI KELEMEN

(1. folytatás.)

A szolgálak egész serege van mozgósítva; czipelik az asztalokat, székeket, csinosítják a termeteket, illatos növényekkel surolják a mozaik padlózatokat, porozzák a diszes szőnyeget — egy szóval az egész házat ünnepi díszbe öltöztetik.

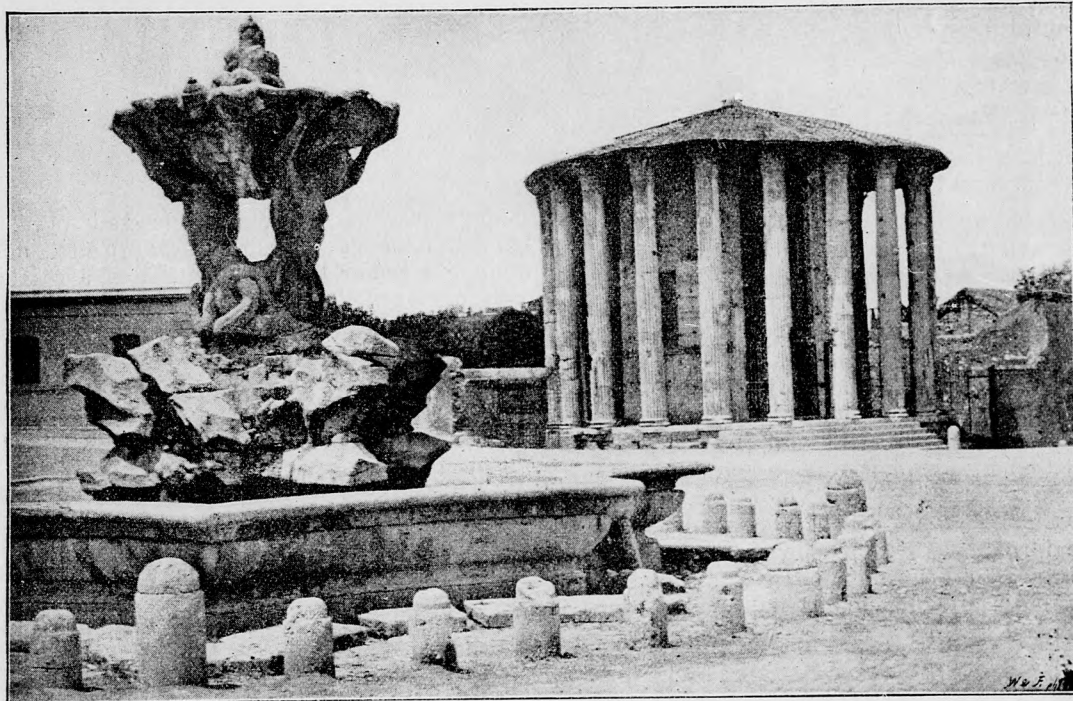
A párolgó sütek illatát követvén a tűzhely lángjai által fényesen megvilágított konyhába

jutunk, hol egy drága pénzen fogadott, fehérbe öltözött, jól táplált syracusaei szakács készíti művészte remekait.

Különbéle alaku és nagyságu fazekak göze emelkedik a tető nyílása felé, a gyorsan forgó nyársakon illatos zsírral és olajjal becepegetett szárnyasok sülnék, az egyik lábasban, melynek oldalán fehér hab sistereg, míg fedelét egyre tánczoltatja a bőrében megféni nem tudó gőz, kalbász puhul, a másokban forró olajfürdőt vesz a szétdarabolt vöröshagyma. A cseléség szorgalmasan rázza a fűszerekkel meg-

teremben fog megtartatni a lakoma, holnap az arany, holnapután az aegyiptusi teremben és így tovább mindennap másutt, más és más élvezetekkel egybekötve.

Az ebédlők fénye fölülmulja legmerészebb képzeletünket. Megaranyozott oszlopaikra vakító fényt szórnak az arany és ezüst lánczokon függő lámpák, syrusi szőnyegek futnak szerteszét a művészi kivitelű mozaik padlózatán, a fekete äthiophiai tükörüveggel borított falak egész nagyságban, igaz hűséggel tükrözik vissza a teremben levők alakját. Illatot árasztó növé-

A Vesta-templom.

rakott szitát és arczára verejték-gyöngyöket csal a dagasztó-teknő daczoló téstája. Hal-mokba rakva hevernek a földön a legnemesebb vadak, ritka szárnyasok és illatos gyümölcsök. Az egyik sarok medenczében a szomorú találkára egybehordott rákok készülnek megválni az élettől, egy másikban néma honfitársaik, a halak aggódnak aranyos pikkelyeik miatt.

Mig az egyre érkező vendégeket künn udvarias bókók között fogadják a gazdag livrébe bujtatott szolgák és a legváltozatosabb módon gondoskodnak szórakoztatásukról: azalatt a cseléség alázattal veszi tudomásul a főudvarmester parancsait, melyek szerint ma az Apolló

nyek pompáznak a felső karzaton, üditő szellő lebegtetni az ajtót helyettesítő drága himzésű függönyöket.

A terem közepe táján különféle faragványokkal ékeskedő elefántesont-állványon nyugszik az arannyal és csigákkal kirakott háromszárnyu asztal, körülötte biborbáronnyal bevont kezevetelek a könyöktartó aranyhimzetű vánkókkal.

A komornyik nagy buzgalommal lát az asztal rendezéséhez; mindegyik vendég helyére aranyrojtos szervietet tesz, e körül rakja fel az arany esészeket, az ezüst sötartót, a drágaköböl faragott illatszer-dobozt és a felfordított

serlegeket, és mint a ki jól végezte dolgát, az önmegelegedés mosolyával hagyja el a termet.

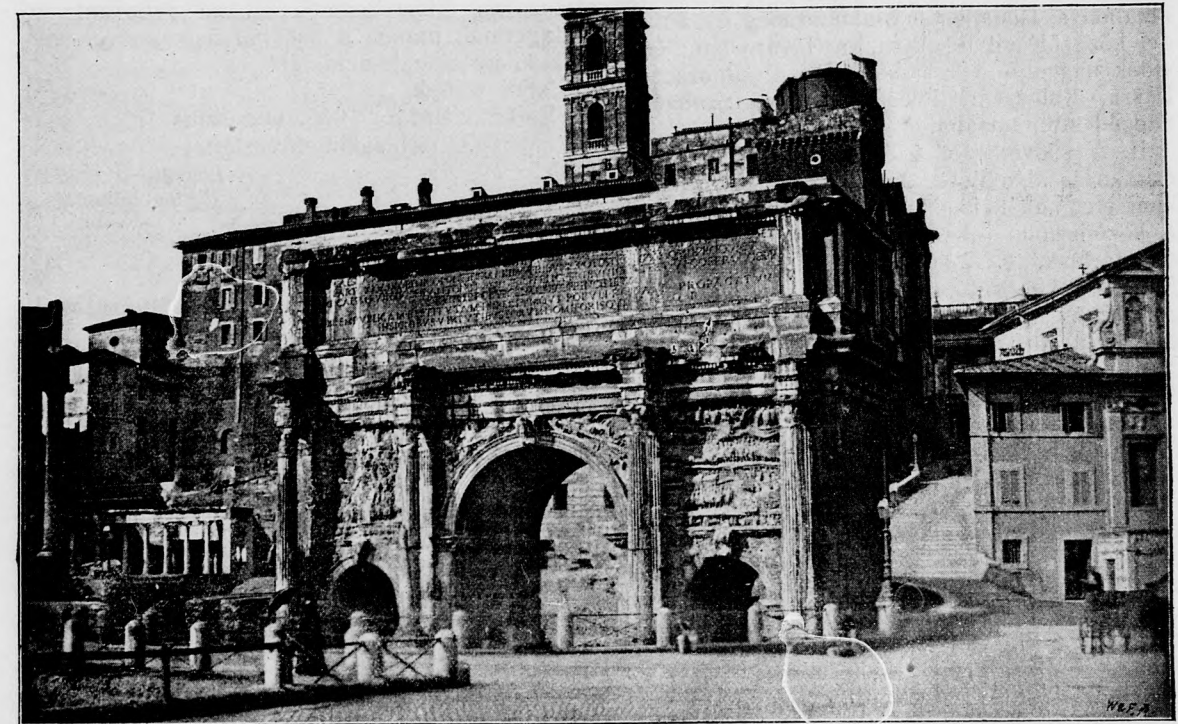
Lassankint megelégnének a kert és a villát környező parkok . . .

Az üditő fürdő után a borbély és fodrász kezei közül kikerült vendégek felöltik a tarka ebédlői köntöst. Egyesek a bájos vidék gyönyöreit élvezik, mások a rabszolgák vállait terhelő székeken a lapdázók felé sietnek, vannak, kik Lucullus világhírű rózsaaágyaiban éldelik a virágok illatát.

szomorú perceit, a büszke rhodusi kakas, az álmos szemű kappan mohón csipegetik az eléjük szórt szemeket, az aranykalitkák tarka lakói változatos dalaikban siratják elvesztett szabadságukat.

Már körülbelül az egész vadaskertet bejárta a kíváncsi vendégsereg, midőn hirtelen trombitaszó üti meg füleiket, jelezvén, hogy a napóra már 9-et (d. u. 3 óra) mutat és hogy kész az ebéd.

(Folytatása következik.)

Septimius Severus diadalmive.

Gyönyörű cziprus- és orgona-alléek vezetnek a vadaskert felé, melynek lakói közül főleg egy óriási medve vontá magára a bámulók figyelmét, mely a drága esemegeül szolgáló gyenge talpai miatt elrabolt kölyke felett való fájdalomában borzasztó üvöltések között döngeti ketreze rostélyát. Ordításai rémületbe ejtik a szomszédos zárka hizlalt nyulait, melyek a szegletekbe vonulván, félénken lógatják hosszú füleiket, míg lakótársaik, a ürge egerek, vidám futkározásban keresnek szórakozást. Nem messze egy nagy kalitkában samosi fehér pávák, nubiai gyöngytyukok, colchisi aranyfácánok, százakra menő fürj, fogoly és fenyves tölti a siralomház

É millennium és Magyarország diáksága.*

Bizonyára a Tanulók Lapja minden egyes olvasója érzi, hogy ennek a két dolognak, t. i. az 1000 éves mult ünnepének és a jövő reményének sok-sok köze van egymáshoz. A T. L. már rég belátta ezt és e lap hasábjain napvi-

* Közljük e cikket, hogy alkalmat adjunk az ifjuságnak e kérdés fölött elmélkedni. Csakugyan helyes dolog volna, ha valami közös érdek a millennium alkalomával a magyar tanulóifjúságot, a fővárosiakat és a vidékieket is egymással közelebbi érintkezésbe hozná. Szerk.

lágott is látott egy cikk, a mely a legjobb önképzőköri dolgozatok kiállítását ajánlotta. Ez a terv nagyon helyes, szép, de szerény nézetem szerint egyáltalán nem elég.

Bocsássanak meg tehát, ha most én állok elő egy ideával. Ki tudja, talán a magyar középiskolai ifjúság helyeselni fogja azt?

Hogy pedig ezt a tervemet könnyebben lehessen áttekinteni, pontokba szedem javaslataimat.

I. A magyar diákság önképzőköröi országos szövetséget alkotnak, a mely a millennium alkalmával Budapesten alakulna meg és a mely évi közgyűléseit felváltva, a fővárosban és a vidék nagyobb városaiban (Arad, Debreczen, Kassa, Kolozsvár, Pécs, Pozsony, Szabadka, Szeged stb.) tartaná.

II. A szövetséget céljai: 1. A kölesmös érintkezés élénkítése. 2. A magyar ifjúság szellemi életének helyes irányba való terelese. 3. A középiskolai ifjúság mozgalmainak figyelemmel tartása. 4. A középisk. ifj. a millenniumi ünnepségeken való részvétel megkönnyítése. 5. Az ifjúság figyelmének felkeltése az irodalom, művészet stb. iránt.

III. A szövetséget eszközei: 1. A tagdíjakból évenként 4—5 nagy pályadíjat tűz ki bizonyos kérdésekre. Ezeket a pályafeltételeket minden önképzőkör előbb saját tagjai közt tűzi ki s az önképzőkörök pályadíjnyertes dolgozatai versenyeznek egymással a központi szövetség nagy pályázatán. Ismerve a magyar ifjúság lelkeségét, valóságos olympiai versenyekre lehet kilátás. 2. Nagyobb kirándulásokat rendezne a szövetséget az ország minden részébe. Pl. a nagyváradiak a husvéti vakációra meghívják a szövetséget kecskeméti tagjait városuk és a vidék megtekintése végett; megosztanak a vendégekkel szállásaikat stb. stb. Ekként a magyar ifjúság lassan-lassan megismerné szép Magyarországot. 3. A budapesti tagok a testületileg a millenniumi kiállítás látogatására felránduló vidékieket kalauzsolják, fogadnak, utba igazítanak. 4. A szövetséget hivatalos lapja (hogy melyik lenne az, azzal, azt hiszem, mindnyájan tisztában vagyunk) híven közölné a magyar ifjúság mozgalmait stb.

IV. A szövetséget tagjai.

A szövetséget rendes tagjai lennének az önképzőkörök, a középiskolai ifjúság különféle egyletei és maguk a középiskolák, mint ilyenek.

Pártoló tagok lehetnének a magánosok.

A közgyűléseken az egyletek képviselői és a pártolók vennének részt. A budapesti önképzőkörök ifjúsági elnökei, néhány e célra felkért

tanár-elnökkel együtt alkotnák a szövetséget központi igazgatóságát.

Ezekben volt szerencsém a középiskolai ifjúság millenáris szövetségetének tervét körvonalozni.

Kedves Társaim! Innen, a magyarság utolsó bástyájáról kérem önöket, karolják fel tervemet. Nyilatkozzanak róla néhány szóval. A T. L. e nyilatkozatoknak bizonyára helyet fog adni. Ott tul, a délkeleti Kárpátok regényes bércei mögött a magyar nemzet ellen fenik a kést. A jövő telve lesz küzdelemmel. Mi ne gyilokkal, ne jatagánnal, hanem a szellem fegyvereivel vivjük ki az igazak diadalát!

Isten velünk.

Herkulesfürdőn, 1895. augusztus 1.

Hazafiúi üdvözléssel

Leopold Lajos,
főgimn. tanuló.

Jelentés

a Tanulók Lapja 2-ik irodalmi pályázatáról.

A Tanulók Lapja 23. számában kiirt pályázat eredménye az első pályázathoz képest örvendetes emelkedést mutat egy a pályázatok mennyiségét, mint minőségét tekintve, ugy annyira, hogy főleg a minőséget tekintve, örömmel konstatáljuk, hogy lapunk olvasói között nemcsak sok szorgalmas, hanem olvasott, törekvő és tehetséges ifju van.

Ámbár a pályázatok beadási határideje még július 21-én lejárt, a szerkesztőség a beérkezett dolgozatok nagy száma miatt nem volt abban a helyzetben, hogy azokról ez ideig a bírálatot elkészíthette volna.

A jutalomdíjak odaitélése legkésőbb szeptember 15-ig meg fog történni; addig egyelőre csak a rejtvény-pályázat eredménye fölött volt alkalmunk dönteni olyképpen, hogy a jutalmat, a kitűzött négy koronát hat koronára emelve, Csizsár József középkereskedelmi isk. tanulónak (Bpsten) íteltük, — s rendkívül csinos rajzáért Mosdósy Andor temesvári főgimnáziumi 8. osztálybeli tanulónak második díjképen 2 koronát íteltünk.

A pályázat 5. tétele: eredeti rajz, mely a lapban közölhető legyen, — meddő maradt, a mennyiben erre pályamunka nem érkezett be.

Nem hagyhatjuk említés nélkül némely előfizetőnk ama gondatlanságát, hogy a pályázat feltételeit nem vették figyelembe. Így a feltételek közt megirtuk, hogy a pályamunkákhoz zárt jellegű levelet kell mellékelni.

A pályázók egy része ezt nem mellékelte, más része pedig a pályamunkára egyszerűen ráírta a nevét, minek következtében e munkák a pályázatban részt nem vehetnek.

A mellőzött dolgozatok ezek:

a) Jelige nélkül: 1. Az áldozatra kész kapitány (elbeszélés). 2. Ki a bénát neveti, maga ne sántikáljon (értekezés). 3. A természet (rajz). 4. A buvár (Schiller után, vers). 5. Betyár jellem, Krimhilda (ford.) 6. A sebzett harcosok.

b) Jeligével, de jeligés levél nélkül a következő dolgozatok: 1. Utazás az Adriai tengeren az isztriai part mentén (fordítás). 2. A szónoklat jelentősége és helyes fogalma (értekezés). 3. Sz. László kormánylata (elbeszélés). 4. Rege a három csodavirágról (fordítás). 5. Szőlőföldemen (vers). 6. Hit, remény, szeretet (vers). 7. A csillagok (elbeszélés). 8. A kis hős (rajz). 9. Vergil Aeneiseinek ismertetése (értekezés). 10. A csillagok (vers, jeligéje «Tetre fel»). 11. Triasz (allegorikus kép). 12. A műemlékekről (értekezés). 13. Török Bálint elfogatása (elbeszélés).

c) Nével ellátott dolgozatok: 1. A ritka jutalom (fordítás). 2. Az arany (fordítás). 3. A nagy napok emléke (érték.). 4. Séta egy májusi reggelen (leírás). 5. A barátságról (értekezés). 6. Rózsa — Rózsika (fordítás). 7. Rajz a majoméletből (ért.). 8. Különböző rejtvények Rosenbergről Dezsőtől. 9. Képrejtvény Wechsler J.-től. 10. Sakkrejtvény Heller O.-tól.

Az 1. számú tételre (Tetszés szerint választott tárgy értekezés) beérkezett dolgozatok: 1. Az önműködő vizlőkö kos (jelige: Mongolfier). 2. A természetfölötti az emberiség történetében (jelige: Isten, kit a bölcs). 3. Az önképzés eszközei a tanuló-korban (jelige: Hass, alkoss stb.). 4. A villamosság történeti fejlődése (jelige: A XIX. század jelszava a haladás). 5. Tompa M. a «Madár fiaihoz» fejtegetése (jelige: A nagy világon e kívül stb.). 6. A kitartásról (jelige: Qui studet optatam stb.). 7. A vagyon (jelige: Becsüld meg a javakat). 8. A drámai s epikai szerkesztés és jellemzés különbsége (jelige: 9). 9. A művészetéről (jelige: A művészet nemesíti az erkölcsöket). 10. A növények táplálkozása és szaporodása (jelige: A természet örök könyvét stb.). 11. A francia forradalom tanulságai (jelige: Oh, hallom a jövő dalát). 12. Arany János mint balladaköltő (jelige: Más csak levelelkin szedi a borostyánt). 13. Reviczky Gyula (jelige: A költőt elfeledni vétek). 14. A történelem tanulmányozásáról (jelige: Omne tulit punctum).

A 2. számú tételre (Eredeti elbeszélés) érkezett dolgozatok; 1. Három évet egy osztályban (jelige: Tanulók Lapja). 2. Falusi kép (jelige:

Nincs boldogabb a szántó-vetőnél). 3. Junius végén (jelige: Hazádnak rendületlenül). 4. Mikor a jázmin virágozik (jelige: Oh, mért vagy ilyen, ember kebele). 5. Ki szegénynek ad, Istennek ad (jelige: Instrue praeceptis animum). 6. Az éji ör körútja (jelige: Hazám). 7. A lissaboni földrengés (jelige: Tetre fel). 8. Murányvár elfoglalása (jelige: Marssal társalkodó Murányi Venus). 9. A kincs nem boldogít (jelige: Meddig tart stb.). 10. Hulló csillag (jelige: Akkor nemesb a lélek stb.). 11. Édes apám (jelige: 1.). 12. A jóslat (jelige: Az emlékezet enyhülést hoz). 13. Ki a tettes? (jelige: Az igazság napfényre jön). 14. Kleptomania (jelige: Errare humanum est). 15. Alkonyat (jelige: Sors).

(Folytatása következik.)

FELADATOK.

1. Az I. és II. osztályu tanulók írják le a «Mátyás, a szántó» című költemény tartalmát, a leírás után hozzátéve azt, hogy a nagy király eme gyermekkori tette minő jellemvonásról tanuskodik.

2. A III. és IV. oszt. tanulók írják le Arany János «Fiának» cz. költeményét nem rideg kivonatban, hanem élénk elbeszélésben, színezve az itt közölt rövid bevezetés szerint: A költő családja körébe jön, gyermekei üdvözlésére sietnek, ő gyengéden nyújtja nekik kezét, melyet azok megsökölnek. Az apa megsimogatja gyermekeit, azután leül közéjük, a kis fiu hozzásimul, hizelegve, kedveskedve. Az apa csudálkozik, hogy bár már este van megint s a puha ágy vetve van, fiacskája mégis ébren van. Biztatja, hogy menjen ágyacskája, de mielőtt aludni tér, tegye össze kis kacsóit s imádkozzék. Azután, mintegy altatóul, beszél neki az életről, az emberekről, megmagyarázza, hogy miért kell összetenni kis kacsóit és imádkozni. Elmondja, hogy stb.

3. A felsőbb osztályu tanulók dolgozzák föl e tételt: «Miltiadesz jelleme a történelemben és Madách Ember tragédiájában.» Főbb pontok: Miltiadesz mint ember és hazafi. Hadvezéri sikerei. Jellemének fő vonása. Az athaeni nép magatartása a háboru előtt és után. Madáchnál ki és miért vádolja Miltiadeszt, alapos-e ez a vád, Miltiadesz a vád hatása alatt. Miltiadesz neje. Megfejtési határidő: szeptember 21.

A legjobb dolgozatok íróinak értékes könyvet tűzünk ki jutalmul.

A Tanulók Lapja 23. számában közölt feladatok közül a «Berzsenyi Fohász-a» prózában» címűt megfejtették: Baruch Ernő, Kovách Gyula, Balkányi Kálmán, Schwartz István, Tichl József, Somogyi István, Polyakovics Gergely, Komáromy Ödön, Kéthelyi István, Buzás Ferencz, Dániel Ferencz, Trost Ignác, Ferenczy Béla, Kis János, Popper Arthur, Kún Sándor, Papp István, Letenyey Elek, Magyar Tibor, Böleskey Béla és Trenka Fülöp.

A «Séta egy májusi reggelen» címűt: Kun Béla, Tábori István, Figdor Albert, Grósz Gyula, Nyéki Ferencz, Brunner István, Ádám Árpád, Bányai Géza, Nagy János, Kovács József, Krasznay Andor, Dénes Elek, Rónay Dezső, Felek István, Szép Lajos, Erdélyi Kálmán, Lázár Béla, Gróznér Béla, Fekete Agoston és Rajk Lajos.

A kitűzött jutalmat Kis János (Szeged) és Nyéki Ferencz (Kolozsvár) nyerték el, kiknek a kiadóhivatal a Szépirodalmi Könyvtár egy-egy kötetét megküldte.

FEJTÖRŐ.

Közli: Csiszár József.

1. Számítási kérdés:

Valaki bizonyos összeget 6-5 évig 5 százalékkal kamatra ad. Ha ugyanazon összeget 12 év s 9 hónapig 4 százalékkal kamatoztatná, 1850 forinttal több kamatot kapott volna. Mennyi volt a kikölcsönzött összeg?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik néger és hamita-semita vegyülékű néptörzs az, amely Abessziniát délen és nyugaton környezi? Magas termékek, izmosak, színük világosabb a négerkénel, harciasak, a számlakkal folyton viszályban állanak. Azonosak a középkori arab geográfusok által említett zend néppel.

3. Történelmi kérdés:

Mikor, kik és hol kötötték az első, és mikor a második szónyi békét, s ez hány évre hosszabbította meg az előbbit?

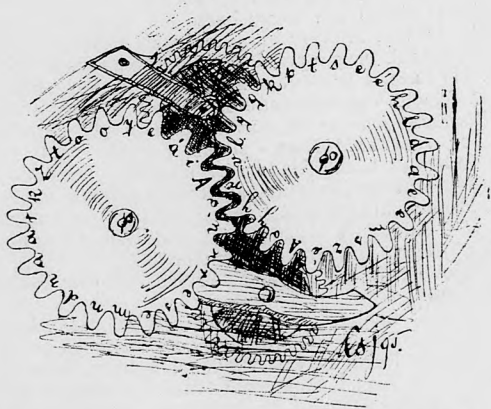
4. Természettudományi kérdés.

Melyik madár az a szalonkafélék (scolopacidae) családjából, amely aránytalanul hosszú lábakkal bír? Forró égő alatt és Ausztráliában él.

5. Vegytani kérdés.

Mi a neve azon vegyületnek, amely az indigónak színtétele által keletkezik, fejlődik tovább a fehérvérképzésnél: nagy, szintelen jegeceket képez, kellemetlen ízű, savakkal sókat ad. Mi a vegyjege?

6. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: szeptember 7. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 33-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: 897. Földrajzi kérdés: Mantumba tó. Stanley fedezte fel 1883-ban. — Történelmi kérdés: Fouqué de la Motte Henrik báró. — Természettudományi kérdés: Az egyiptomi ichneumon ragadozó a petymegek (viverrina) családjából. A régi egyiptomiak szentnek tartották. Előfordul Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában. — Fizikai kérdés: Cassini Giovanni Domenico meghalt 1712-ben. — Képtalány: A babona a hittel él vissza. — Hálórejtvény: Jobb az okos bolond, mint a bolond böles.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Helyesen megfejtették: Perl Jenő, Klekner Emil, Nagy Ferencz, Filkorn Jenő, Divéky Adorján, Lányi Ede, Bántó József, Jaszenovics István, Kugel Dávid, Kerékgyártó László, Jerzsabek István, Bogdán Géza, Csiky Kálmán, Fleckenstein János, Bubiics Jenő.

VEGYESEK.

A beiratások a főváros legtöbb intézetében a mai nappal kezdődnek és tartanak szeptember 2., 3. és 4-én. Ugyanezen napokon vannak a javító- és pótvizsgák. A fővárosi középiskolákban a beiratások első és második napján az intézetnek a múlt iskolai évben volt növendékei vétetnek fel, csak azután a más intézetekből jövők. A javító érettségi vizsgák terminusa még nincs megállapítva, de szeptember közepéig bizonyára meg lesz.

Lapunk szerkesztője, dr. Rupp Kornél, e számmal ismét átvette a szerkesztést helyettesítőjétől, dr. Koltai Virgil VIII. ker. főgymn. tanártól s így a hozzá intézett kérdésekre közvetlenül adhat fölvilágosítást. Lapunk előfizetői jól teszik, ha a szerkesztőhöz a vakációban intézett kérdéseiket megisméltik, mert a szünetidőben felhalmozódott anyaghalmozásban egy-egy levél könnyen eltévedhetett.

A Tanulók Lapja a fővárosi iskolákban. A Budapest székesfőváros polgármestere 7376. számú átiratában értesítette lapunk kiadóját, a «Kosmos» műintézet és hírlapkiadóvállalatot, hogy a kiadásában megjelenő s a dr. Rupp Kornél főgymn. tanár által szerkesztett «Tanulók Lapja» cz. folyóiratot, mely mint a középiskolai tanulók egyedüli közlönye nem csak szórakoztató olvasmányokkal látja el az ifjúságot, hanem az iskolai tanulmányokra nézve hasznos utmutatásokat nyújt, a fővárosi községi reál, kereskedelmi közép, felsőbb leány és polgári iskoláknak előfizetés mellett leendő beszerzésre ajánlja.

Lapunk terjesztését olvasóink és előfizetőink szives figyelmébe és pártfogásába ajánljuk. Gyűjtőivekkel szivesen szolgál a kiadóhivatal. (VI. Aradi-utca 8. sz.)

Szerkesztői üzenetek.

Kocsis J. Leveléről nincs tudomásom, majd utána nézek. Bikfalvy J. A képrejtvények elég csinosak, csak az a baj, hogy nagyon kicsinyek; esetleg közölhetők. Hirn M. Besorozzuk a közlendők közé. Perl J. Cikke most került kezembe, persze későn, mert már nem időszere. Eltesszük a jövő vakációra. Leopold L. Mai számunkban jön. Emődy G. A vers csinos, de nem lapunkba való. Esetleg átadjuk a Géniusznak. Nagy F. Irja meg, mennyit szánhatna rá, s mi szereznél fogunk. Kugel D. Kérdésére a mostani számban megtalálja a feleletet. Fleckenstein I. Egy forintért megkapja. Több kérdés a jövő számban felelünk.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre ..... 4 frt.
Fel évre ..... 2 frt.
Negyed évre ..... 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számítatnak.

JANKY KÁROLY,

a budapesti kegyesrendi főgimnázium igazgatója.

Janky Károly, kegyes-tanítórendi áldozó-pap, állásában követte s Milesz János tanárral a főgimn. igazgató, szül. 1842. január 5. Csák-társulati Évkönyv két évfolyamát szerkesztette. város, Fehérvármegyében.

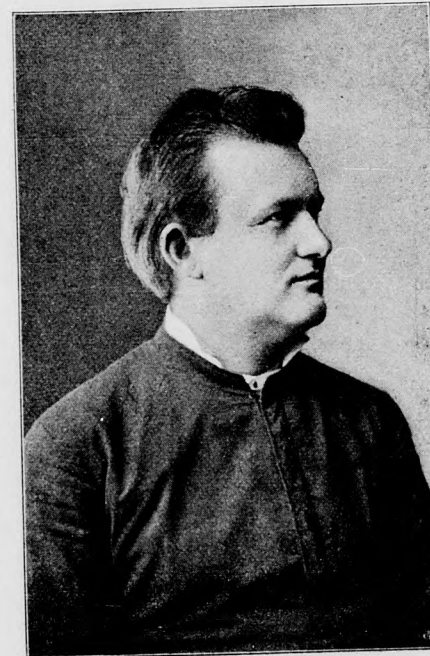
A gimnázium öt alsó osztályát a budapesti kegyes-tanítórendieknel végezte.

1858. évben felvételt a kegyes-tanítórendi ujoncz-növeldebe, gimnáziumi tanulmányait a szegedi főgimnáziumban fejezte be s 1861—62. tanévben a kecskeméti főgimnáziumnál tanárul alkalmaztatott. Tanított ezután Nagy-Kanizsán és Léván. A theologiai tanulmányok után 1867-ben áldozórára szenteltetett.

Veszprémi gimnáziumi tanárkodása után a budapesti főgimnáziumhoz áthelyeztetvén, a magy. kir. tud. egyetemet mint rendkívüli bölcsészethallgató látogatta

s 1872. év elején a philosophia, matematika és phisika-tanári oklevelet nyert.

Ezután Szegeden és Temesváron tanított. Itt dr. Szentkláray Jenő tanárt a «Délmagyarországi történelmi és régészeti társulat» titkári

nem szeretetreméltó modoránál fogva is általános tiszteletnek örvend a fővárosban, mint olyan egyén, ki tisztában van pozíciója követelményeivel s azoknak minden tekintetben képes is megfelelni.

1875. évtől a mármaros-szigeti gimnázium igazgatója és a társház főnöke, tiz évi ott működése alatt a «mármaros-szigeti daloskörnek» több éven át volt elnöke.

1885—90-ig a nagykanizsai főgimn. igazgatója és a társház főnöke. 1891 óta a budapesti főgimnázium igazgatója s mint ilyen nemcsak kitűnő szakértelemmel vezeti a népes budapesti főgimnáziumot, hanem rendkívüli szeretettel és szívjósággal párosult jóakarattal gondozza a reál bízott tanulók erkölcsi javát is.

Janky Károly igazgató ur nemcsak állásánál, hanem szeretetreméltó modoránál fogva is általános tiszteletnek örvend a fővárosban, mint olyan egyén, ki tisztában van pozíciója követelményeivel s azoknak minden tekintetben képes is megfelelni.